

4.

Winkelier Klein & uithangbord Krol

Henk Krol en Norbert Klein maken in september 2012 hun entree in de Tweede Kamer. De taakverdeling binnen de tweemansfractie is van meet af aan duidelijk: Klein beheert de winkel waarvan Krol het uithangbord is. Het is een rolverdeling waar beiden zich prettig bij voelen.

Aanvankelijk hebben ze nog geen eigen ruimte in het Tweede Kamergebouw en worden ze ondergebracht in een zaaltje dat vernoemd is naar vvd-staatsman Pieter Oud. Ze kunnen er de humor wel van inzien dat ze als seniorenpartij kwartier moeten maken in de ‘Oud-kamer’. Later krijgen ze vijf kantoorruimtes toegewezen op de vierde verdieping van een van de Kamergebouwen. Door zijn ervaring als vvd-woordvoerder is Krol bekend met de procedures en de mores in de Kamer en hij heeft een neus voor publiciteit. Terwijl hij de mediaoptredens voor zijn rekening neemt, tuigt Klein een fractiebureau op. Vanuit de Tweede Kamer-organisatie wordt een ambtenaar ingekwartierd die ze op weg helpt en via een uitzendbureau regelt Klein een secretaresse. Intussen polst hij bij andere fracties hoe die hun ondersteuning hebben georganiseerd. Al snel volgt de werving van persoonlijk assistenten voor Krol en Klein en van een ambtelijk secretaris.

Ze weten onder meer twee ervaren medewerkers van het CDA, David van den Brink en Simon Geleijnse, aan zich te binden. Handig, want die weten hoe de hazen lopen op het Binnenhof. Voor de twee is het een mooie kans: het CDA is van eenentwintig naar dertien zetels gekelderd en de personele gevolgen daarvan zijn ze liever voor. Geleijnse kan zich goed vinden in het 50PLUS-programma. Bovendien heeft hij altijd graag voor en met ouderen gewerkt, onder meer als vrijwilliger bij het Reumafonds. Voor hem is het een natuurlijke habitat. Krol pleegt een telefoontje met CDA-leider Sybrand Buma om de transfers netjes te regelen. De fractiemedewerkers doen voor de Kamerleden het nodige voorwerk, zoeken dingen uit, dragen punten aan, schrijven teksten en helpen de lijnen uitzetten. De Kamerleden zijn en blijven verantwoordelijk en hebben zo hun eigen stokpaardjes en manier van presenteren. Geleijnse: 'Maar als medewerkers kregen we veel vrijheid en vertrouwen en hadden een enorme invloed.'

Krol en Klein verdelen onderling de verschillende vaste Kamercommissies. Hun portfeuilleverdeling schittert door eenvoud: Krol ontfermt zich over de ouderenthema's, Klein doet de rest. Want 50PLUS mag dan vooral de ouderenbelangen willen behartigen, er spelen talloze andere onderwerpen waarover de partij zich ook een mening moet vormen. Klein: 'Andere partijen willen ook op die onderwerpen weten waar je staat. Wil je in de discussie meedoen dan moet je een standpunt hebben.' Bovendien moet er over van alles en nog wat gestemd worden. Op vrijdag komen de stemmingslijsten. In het weekend vlooiën Krol en Klein thuis de lange lijsten met wetsvoorstellen, moties en amendementen door en noteren met een plusje, een minnetje of een vraagteken hun oordeel. De fractiemedewerkers doen dat ook. Tijdens de fractievergadering op dinsdagochtend leggen ze de resultaten naast elkaar en bespreken de verschillen. Dat verloopt in goede harmonie, er is nauwelijks discussie. Bij veel onderwerpen kijkt Krol naar Klein. 'Ik weet niet... Wat

vind jij?’ Krol: ‘Ik liet me regelmatig op andere gedachten brengen. We kwamen er altijd uit.’ Al heeft hij soms moeite de moeizaam formulerende Klein (‘een vreemde vogel’) te volgen. ‘Zeg nou wat je wilt zeggen, dacht ik dan. Maar hij was goed ingelezen en we hebben nooit ruzie gehad.’

Werkendeweg proberen Krol en Klein zo voor zichzelf een soort afwegingskader te ontwikkelen. Dat doen ze door zo consequent mogelijk vanuit de geest van het partijprogramma en vanuit hun gedeelde principes naar de uiteenlopende moties en amendementen te kijken. Ondanks hun liberale verleden stemmen ze meestal mee met linkse oppositiepartijen als GroenLinks en de SP. Klein: ‘We stelden ons hierbij steeds een aantal vragen. Wat betekent het voorstel voor mensen, redenerend vanuit hun vrijheid en verantwoordelijkheid? Wat betekent het voor volgende generaties?’ Opvallend genoeg staat wat Klein betreft de voor een seniorenpartij voor de hand liggende vraag ‘wat betekent het voor ouderen?’ niet in het rijtje. ‘Nee. Want dat is het aardige: “ouderen” bestaan niet. Er zit een enorm verschil tussen vijftigplussers onderling: iemand die zeventig is en zijn AOW al heeft, maakt zich niet meer druk over de AOW-leeftijd maar wel over zijn pensioen. Dat is het spanningsveld, het probleem waar 50PLUS al jaren mee worstelt.’ Een weeffout in de partij? ‘Het heeft in ieder geval geleid tot allerlei problemen en splitsingen.’ Het vormt mogelijk ook een van de verklaringen waarom de partij weinig steun krijgt van de ouderenbonden.

Krol vraagt, zeker in de begintijd, regelmatig inhoudelijk advies aan de partijvoorzitter. Krol kijkt op tegen de politieke veteraan. ‘Jan dwong respect af. Het heeft lang geduurd voor ik tegen hem in durfde te gaan. Hij had ook vaak gelijk, moet ik zeggen. Hij doorzag het politieke spel. Wat wel en niet werkte in publiciteit bijvoorbeeld. “Als je dat woord of die zin gebruikt haal je de media.” Vaak haalde ik zo de krantenkoppen. Gaandeweg werd het contact volwassener, minder een-

richtingsverkeer. Ik gaf meer mijn eigen mening en hij nam meer van me aan.' Nagel: 'Henk is vooral een goede uitvoerder. Hij kan dingen op een overtuigende manier brengen.'

De politiek leider en de partijvoorzitter vullen elkaar goed aan. Krol slaat niet snel met de vuist op tafel. Nagel heeft daar minder moeite mee en lost regelmatig kwesties voor hem op waarover Krol zich bij hem beklaagt. Krol komt regelmatig bij hem thuis en ziet hoe hij ook daar de lakens uitdeelt. 'We liepen eens na een afspraak samen naar zijn huis. Jan deed de voordeur open waarachter een grote stapel post op de mat lag. In plaats van die op te rapen, stapte hij er met een grote boog overheen en riep: "Yvon, er ligt post!"' Krol buldert van het lachen als hij eraan terugdenkt. 'Ondanks alles is het toch een heel bijzondere vent. Hij verdient het niet om gekraakt te worden.' Nagel herinnert zich het voorval anders: omdat hij druk met Krol in gesprek was en zijn handen vol had, attendeerde hij zijn eega op de post.

Trukendoos

Dat Krol met de ouderenportefeuille het speerpunt van 50PLUS voor zijn rekening neemt in de Kamer, is voor Klein geen straf. In de programmacommissie die het verkiezingsprogramma opstelde, had hij zich al hard gemaakt voor een bredere oriëntatie van de partij. Klein waant zich op het Binnenhof in een snoepwinkel. 'Er speelden zoveel interessante en belangrijke onderwerpen. Ik moest echt kiezen.' De tweemansfractie is realistisch genoeg om te beseffen dat ze met die twee zetels de wereld niet kunnen veranderen. Ze nemen wat dat betreft een voorbeeld aan de Partij voor de Dieren. Die zit sinds 2006 in de Tweede Kamer en zorgt er met haar twee zetels als een luis in de pels voor dat andere partijen niet meer om dierenrechten heen kunnen. 50PLUS heeft zelfs meer potentie dan de

dierenpartij, meent de fractieleider. In Krol-logica: 'Er zijn nu eenmaal veel meer ouderen dan vegetariërs.' Bovendien zijn ouderen makkelijker naar de stembus te krijgen dan jongeren. De peilingen lijken hem gelijk te geven, daarin staat 50PLUS aan het eind van het verkiezingsjaar al op zeven à acht zetels.

Die peilingen geven hem extra wind in de zeilen om, net zoals de Partij voor de Dieren doet, andere partijen onder druk te zetten. Krol merkt tijdens debatten dat het werkt, vertelt hij in december 2012 aan *NRC Handelsblad*. 'Over welk onderwerp het debat ook gaat. Ik hoef maar op te staan en de-gene achter het spreekgestoelte roept meteen: "En voor de ouderen willen we..." Ik hoef niet eens meer naar de microfoon te komen, dat scheelt weer.' Al vindt hij het geen straf om te interrumperen, want hij heeft zichtbaar lol in het politieke spel en het debat. Hij praat mee over zorg, werk en pensioen voor ouderen, maar net zo makkelijk over een kinderpardon of over de regeringsverklaring.

Met vallen en opstaan leren ze de ongeschreven regels en gebruiken. Als er in de Kamer een debat wordt aangevraagd dat voor 50PLUS belangrijk is, seint Krol onmiddellijk zijn medewerkers in om hem op de sprekerslijst te laten zetten zodat hij een van de eerste sprekers is. Tot zijn verbazing bungelt hij desondanks steeds onderaan de lijst. Tot hij erachter komt hoe het werkt: door zelf naar de griffiemedewerker in de vergaderzaal te lopen, verzekert hij zich van een plekje bovenaan de lijst.

Niet iedereen is even goed te spreken over Krols debat-kwaliteiten. Roderik van Grieken, oprichter van het Nederlands Debat Instituut, geeft hem geen hoog cijfer voor zijn communicatieve eigenschappen. 'Hij heeft een duidelijke boodschap, over andere zaken horen we hem niet. Het lukt hem om redelijk over te komen, zonder al te veel kennis van zaken. Hij herhaalt dezelfde mantra en komt ermee weg. Ook als de feiten niet kloppen. Zijn doelgroep kan zich vinden in zijn boodschap, veel meer hoeft hij niet te doen.'

Krol ziet dat andere partijen zich onder zijn druk ook meer bezighouden met ouderen. Kan 50PLUS zichzelf op termijn opheffen? Daar is de partijleider nog niet mee bezig, maar een deel van de missie is zeker bereikt als andere partijen zich ook inzetten voor ouderen, zegt hij in januari 2013 in actualiteitenprogramma *EenVandaag*. In de strijd voor zijn achterban op leeftijd waakt hij er intussen voor de jongere kiezer van zich te vervreemden. 'Het laatste wat ik wil is met 50PLUS een generatieconflict uitlokken.' Eerdere ouderenpartijen zijn immers aan dat wij-tegen-zij-denken ten onder gegaan. Als voormalig voorvechter van de homo-emancipatie weet hij dat je pas iets bereikt voor een minderheid als ook de meerderheid het omarmt.

In de Kamer benutten Krol en Klein de hele parlementaire trukendoos: schriftelijke en mondelinge vragen, interpellaties, moties en amendementen. Vaak legt Krol die eerst nog even voor aan de ambtenaren van het betreffende ministerie. 'Bij regeringspartijen is dit gebruikelijk, van oppositiepartijen wordt het niet verwacht. Kleine aanpassingen in de formulering kunnen de praktische uitvoerbaarheid of politieke haalbaarheid van een motie of amendement vergroten.'

Vooral schriftelijke vragen blijken voor een kleine fractie als 50PLUS een laagdrempelig en daarmee aantrekkelijk instrument. Ze stellen onder meer vragen over pensioenen in de zorg, toezicht door de Inspectie voor de Gezondheidszorg en over eenzaamheid onder ouderen. Ze dienen moties in over onder meer de afschaffing van de Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten, over uitkeringen voor samenwonende AOW'ers en over de inzet van oude docenten. Ook melden ze vragen aan voor het wekelijkse vragen uur. Hier is de kans op aandacht kleiner: van de tientallen vragen die de fracties indienen, kan er maar een handjevol behandeld worden. In 2013 komen ze drie keer door de selectie.

De inzet in de Kamer wordt voorbereid in het fractieoverleg waaraan ook senator Nagel deelneemt. Inhoudelijk zijn de

drie volksvertegenwoordigers het meestal eens, maar hun politieke strategie verschilt. Klein: 'Ik wilde proberen met collega's van andere fracties samen te werken en compromissen te sluiten om punten binnen te krijgen. Ik had gemerkt dat andere partijen ons als nieuwkomers welwillend tegemoet traden. Er was veel collegialiteit. Afhankelijk van het onderwerp zochten we de samenwerking met oppositie- én coalitiefracties. Minister van Financiën Jeroen Dijsselbloem nodigde in 2013 alle fracties uit om met voorstellen en alternatieven te komen voor de voorgenomen bezuinigingen. Ik wilde kijken of we hier wat uit konden halen, maar Jan Nagel voelde hier niets voor. Henk nam een middenpositie in. Ik heb uiteindelijk deelgenomen aan de besprekingen, maar in het kabinetsvoorstel dat volgde kwam het woord "ouderen" niet voor. Toen ben ik opgestapt.'

Klein merkt hoe Nagel in hun overleggen drie stappen vooruitdenkt en als een schaker zijn tactiek bepaalt. 'Hij hield er altijd rekening mee dat het kabinet kon vallen en er weer snel nieuwe verkiezingen zouden zijn. Hoe konden we die winnen? Dat deed je in zijn ogen niet door met andere partijen samen te werken. Dan verlies je scherpte in je profiel. Hij vond om die reden ook dat we ongeveer elke motie van wantrouwen moesten steunen.' Klein legt zijn ongevraagde advies op dit punt regelmatig naast zich neer. 'Wilders diende om de haverklap een motie van wantrouwen in. Ik vond dat dat wapen niet bot moest worden.'

Nagel neemt deel aan de inhoudelijke discussie en geeft voorbeelden. Maar hij beseft dat het primaat bij de Tweede Kamerfractie ligt en handelt daar ook naar. Simon Geleijnse: 'Daar was hij heel consequent in en daar heb ik hem altijd om gewaardeerd.' Al sluit de toenmalige ambtelijk secretaris niet uit dat de Kamerleden het meedenken van 'Hilversum' als druk hebben ervaren. Nagel was immers niet alleen senator, maar ook partijoprichter en een deel van de tijd ook nog (interim)partijvoorzitter. Een factor om rekening mee te houden.

Meldpunten en petitie's

De almaar stijgende peilingen dragen bij aan de positieve sfeer in de fractie. Andere fracties beseffen dat 50PLUS een factor is om rekening mee te houden, wat de samenwerking ten goede komt. Achter de schermen *wheelen en dealen* Krol en Klein over moties en andere initiatieven. Krol spreekt periodiek af met collega-fractievoorzitters om voor 50PLUS belangrijke dossiers te bespreken en schuift in het Kamerrestaurant regelmatig bij andere fracties aan.

De partij weet zich ook met buitenparlementaire acties handig in de markt te zetten. Zo openen ze in januari 2013 een meldpunt voor de dalende koopkracht van senioren. 'De pensioenen gaan omlaag, terwijl andere kosten oplopen, zoals de eigen bijdrage aan de zorgkosten. En dat terwijl er lang geen prijscompensatie is geweest,' klaagt Krol. Hij belooft dat het meldpunt meer wordt dan een uitlaatklep. Op basis van de resultaten volgt grondig onderzoek, belooft hij. Het idee van een meldpunt is niet nieuw: een halfjaar eerder heeft de partij de postbussen opengezet voor meldingen over medicijnen die hier duurder zijn dan in het buitenland. Met de resultaten wilde de partij de minister van Volksgezondheid dwingen de farmaceutische industrie de prijzen te laten aanpassen.

Het meldpunt koopkracht senioren heeft weinig om het lijf: een internetsite, waar ouderen hun grieven kunnen achterlaten. Kleine moeite, groot plezier, want het publicitaire effect is er niet minder om. Het partijkantoor wordt 'platgebeld', claimt Krol in het AD, en zelf heeft hij ook al meer dan honderd klachten ontvangen. Een paar dagen later slaat de partij opnieuw munt uit de actie als ze kunnen melden dat de teller de drieduizend reacties heeft overschreden. Dat aantal loopt nog op tot boven de vijfduizend. Daar zal het bij blijven, want wie jaren later op meldpuntkoopkracht.nl klikt belandt

op een schimmige site met pikante Franstalige contactadvertenties en inmiddels is de site helemaal uit de lucht.

De jaarlijkse 50PlusBeurs in Utrecht blijkt in 2014 een geschikte plek voor een andere buitenparlementaire actie. Zo'n vijfhonderd beursbezoekers tekenen een petitie met de beeldende titel 'Stop een kaalgeplukte kip een poot uit te draaien'. De petitie roept op om pensioenen en koopkracht voor ouderen op niveau te houden. Henk Krol, die met een bus vol ouderen vanuit Eindhoven naar de beurs is afgereisd, zegt op dat punt toezeggingen te eisen van het kabinet. 'Van een kale kip kun je niets meer plukken, maar een poot uitdraaien lukt kennelijk nog wel. Het moet een keer afgelopen zijn. Want genoeg is genoeg.' De petitie is een mooie manier om de aandacht op de partij te vestigen en tijdens de beurs kunnen weer diverse nieuwe leden ingeschreven worden. De partij organiseert dit soort acties met enige regelmaat. Tot de 'buitenparlementaire acties' kunnen ook de talloze werkbezoeken gerekend worden die Krol en consorten afleggen.

Beginselverklaring

Als partij moet je het eens zijn over je leidende basisprincipes, vindt met name Klein, die een van de pleitbezorgers is voor het opstellen van een beginselprogramma. Oudgediende Maurice Koopman krijgt hierbij het voortouw. Net als Klein wil hij af van de eenzijdige focus van de partij op de pensioenproblematiek. Volgens de medeoprichter van 50PLUS is een beginselverklaring hoognodig. 'Een gedeelde visie die de leden verbond ontbrak. Discussies over de inhoud waren steeds angstvallig vermeden. Op congressen ging het vooral over regeltjes, zelden over de politieke koers.' Mede hierdoor oefent 50PLUS aantrekkingskracht uit op mensen uit alle politieke windrichtingen en spoelt er, in de woorden van Koopman,

‘droesem uit verschillende hoeken aan’. Tegelijkertijd moet zo’n beginselprogramma ook weer geen harnas zijn, stelt hij in de inleiding van *Verzet en verbondenheid*, zoals de wat pompeuze titel van de vier pagina’s tellende tekst luidt.

50PLUS is een partij die vanuit ideeën en idealen vernieuwing van de samenleving tot stand wil brengen. Zij wordt niet gedreven door ideologieën, gestolde ideeën of geharnaste waarheden. 50PLUS is een partij voor vernieuwers met levenservaring, die onbevooroordeeld en met alle generaties wil werken aan concrete verbeteringen in de maatschappij.

De partij is er niet alleen voor de huidige vijftigplussers, ‘maar voor iedereen die zich in de beginselen van de partij herkent’. Het programma hekelt de neerbuigende houding van de politiek richting ouderen, terwijl ouderen verantwoordelijke en zelfbewuste individuen zijn ‘die hun economisch en maatschappelijk nut bewijzen door grote kennis en ervaring, door hun ambitie steeds langer in het arbeidsproces actief te zijn en door hun inzet voor vrijwilligerswerk. De oudere is allang geëmancipeerd. Nu de samenleving nog.’

De verklaring pleit voor individuele vrijheid, sociale rechtvaardigheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Punten waar niemand tegen kan zijn. Enkel op het gebied van democratie wordt een scherpe keuze gemaakt. Meer directe democratie is gewenst, in de vorm van direct gekozen leiders, volksraadplegingen en een louter ceremonieel koningschap. De verklaring sluit af met drie internationale paragrafen. In internationale organen moet Nederland zijn verantwoordelijkheid nemen. Europa moet zich concentreren op zijn kerntaken en zich niet bemoeien met onze pensioenen. Ontwikkelingssamenwerking moet gericht zijn op de onafhankelijkheid en welvaart van ontwikkelingslanden.

Het stuk roept door zijn aard weinig discussie op. Nadat het in de verschillende geledingen van de partij is besproken en de reacties zijn verwerkt, wordt het in 2014 vastgesteld en daar blijft het bij. Er wordt zelden nog naar verwezen.

Hacken en gehackt worden

In april 2012 wijst een 50PLUS-vrijwilliger Henk Krol, op dat moment nog Statenlid in Brabant, op de slechte beveiliging van de patiëntenadministratie van Diagnostiek voor U. Dit Brabantse laboratorium doet bloedonderzoek voor ziekenhuizen en huisartsen. Hun website voor medisch professionals bevat de gegevens van duizenden provinciegenoten. Het 50PLUS-lid overhandigt Krol de vijfcijferige toegangscode die hij heeft afgekeken toen zijn psychiater inlogde in het systeem.

De bescherming van medische gegevens is een belangrijk punt voor de 50PLUS-achterban, die immers relatief veel gebruikmaakt van medische zorg. Krol besluit de proef op de som te nemen. Hij kruipt achter zijn computer, verschaft zich met de hem toegespeelde code eenvoudig toegang tot de database en bladert enkele patiëntendossiers door. Deze vermelden gegevens variërend van medicijn- en alcoholgebruik tot besmettingen met hiv en andere ziekten. Hij maakt de persoonsgegevens onleesbaar en stapte met een stapel patiëntendossiers naar Omroep Brabant.

De Eindhovense politie verhoort Krol over de kwestie, waarop het Openbaar Ministerie hem voor de rechter sleept voor computervredebreuk. Krol beroept zich op zijn hogere doel: aantonen hoe kinderlijk eenvoudig het is om ‘in te breken’ in de patiëntgegevens. Op het OM maakt dat weinig indruk. Hij heeft met zijn actie niet bewezen dat de site slecht beveiligd is, hooguit dat de psychiater in kwestie onzorgvuldig is omgegaan met zijn inloggegevens. Ook neemt het OM hem

kwalijk dat hij zich niet heeft beperkt tot inloggen, maar ook in patiëntendossiers heeft geneusd. En waarom is hij meteen naar de pers gelopen en heeft hij niet eerst het laboratorium de gelegenheid gegeven te reageren? Krol vindt de aanklacht van ‘hacken’ lachwekkend. Wat weet hij nou van internet en computers? Maar de rechter gaat mee in de redenering van het OM en veroordeelt hem in februari 2013, hij is dan inmiddels Kamerlid, tot 750 euro boete.

Krol betoogde in deze zaak dat te eenvoudige wachtwoorden misbruik in de hand werken. Maar hoe sterk zijn zijn eigen wachtwoorden eigenlijk? De redactie van *PowNews* besluit de ‘bejaardenbaas’ twee weken na de gerechtelijke uitspraak een koekje van eigen deeg te geven. In een paar pogingen weten ze zijn Facebookaccount te kraken. Onder meer door bij de controlevraag de geboorteplaats van zijn moeder (Tilburg) goed te raden. Uit zijn naam plaatsen ze een ludiek bericht:

Net informeel gesprek met deel van de achterban gehad. Nadeel blijft toch dat ze een beetje stinken, die oude mensjes.

Het bericht verschijnt automatisch meteen op Twitter. Krol kan er de humor wel van inzien en twittert: ‘Grappig, mijn account is gehackt. Goeie grap van PowNed. Nu even kijken of het me lukt dat te herstellen.’

In de maand van zijn veroordeling is er ook goed nieuws voor de partijleider en zijn partij. TNS NIPO peilt een duizelingwekkende vierentwintig kamerzetels voor 50PLUS, dat daarmee na de VVD de tweede partij van het land zou worden. De peiling is opmerkelijk, want bij de laatste peiling van Maurice de Hond kwam de partij nog op dertien zetels uit. Volgens TNS NIPO speelt de economische crisis en het sociaal-economische beleid van het kabinet de ouderenpartij in de kaart.